

Дудник В. О.

РОЗВИТОК ВИЗНАЧАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ

В Україні формуються нові підходи до розвитку мережі культурної комунікації. У сфері культури відбуваються зміни, характерні для перехідного періоду, пов'язаного з демократизацією, трансформацією, приватизацією об'єктів культурної інфраструктури, переосмисленням історико-культурної спадщини, історичних подій і постатей діячів української історії, творів української літератури та мистецтва. Такі зміни зумовили відкриття нових музеїв, музейних експозицій, заповідників, нових пам'ятників діячам та подіям, які раніше не розглядалися.

Останні десятиліття характеризуються розширенням та поглибленням досліджень явищ мистецької сфери, зацікавленням розвитком мережі культурної комунікації, яка впливає на формування свідомості, самостійної позиції в оцінюванні культурного розвитку. Ці питання розглядають сучасні українські дослідники сфери культури: О. Бурковська, Г. Загадарчук, І. Нікітіна, Г. Погребняк, О. Пінчук, А. Обертинська, Н. Солонська, а також російські – І. Хангельдієва, Я. Засурський та інші.

Мета статті – охарактеризувати основні напрями культурної діяльності, спрямованої на творення національних культурних цінностей, на формування культурного простору.

У культурній діяльності спостерігається перехід від однієї, сформованої системи до іншої, не сформованої. Ключовими складовими культурної трансформації є: ідеологічна трансформація (зміни в системі цінностей); зміни на символічному рівні (використання елементів історичної і культурної спадщини як засобу згуртування спільноти навколо нового національного, політичного проекту); інституційні зміни (запровадження ринкових засад у господарському секторі); трансформація культурно-дозвіллевих практик (соціально-політичні зміни, технологічні інновації)¹.

На початку 90-х років увиразнилась тенденція до комерціалізації сфери культури і мистецтва. Це свідчить про швидкий злам попередньої життєвої моделі та повільне усвідомлення соціальних, економічних, політичних змін у сучасному суспільстві².

Культурна комунікація забезпечує продукування, поширення, зберігання, споживання та передання культурних цінностей, є чинником соціокультурних процесів, сприяє духовному єднанню шляхом здійснення обміну культурною інформацією, ефективного лише за умови духовної та культурної цілісності суспільства³. Вона виконує кілька функцій (збереження, створення, розповсюдження) і різних типів по-

¹ Національний звіт про культурну політику в Україні [Електронний ресурс]. – К., 2007. – Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/462/index-6258-1.html>

² Хангельдієва І. Г. Плюсы и минусы коммерциализации культуры и искусства [Електронний ресурс] / І. Г. Хангельдієва // Прикладная культурология: калейдоскоп идей : ежегодник / под ред. И. Г. Хангельдієвой, Н. Г. Чаган. – М. : Изд. дом Междунар. ун-та в Москве, 2010. – Режим доступу: <http://interun.ru/ss/interun/u/files/Kaleydoskop.pdf>

³ Бучковська О. Ю. Культурна комунікація як чинник розвитку соціокультурних процесів (комунікативний аспект) [Електронний ресурс] / О. Ю. Бучковська. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2012_2/21.pdf

треб (розважальні, естетичні, інформаційні), але всі вони взаємопов'язані та орієнтовані на формування українського культурно-мистецького простору.

Сучасна мистецька сфера має такі головні завдання: культурний розвиток регіонів; підтримка професійного національного мистецтва; відродження українського кінематографа; збереження національної культурної спадщини; розвиток аматорського руху; організація дозвілля населення; удосконалення каналів та мережі культурної комунікації; розширення споживання культурного продукту.

У Законі України «Про культуру» по-новому окреслено державні, недержавні, комерційні, неприбуткові сектори культурно-мистецького простору, визначено напрями розвитку сучасної мистецької сфери, зокрема: підтримка бюджетних культурних закладів, культурних організацій усіх форм власності (надання пільг, конкурсних грантів, інвестицій у вітчизняну культуру); реорганізація і розвиток мережі музеїв, заповідників; охорона пам'яток, національної культурної спадщини; створення сприятливих умов для розвитку культурних індустрій; поширення культурно-просвітницької діяльності, культурного дозвілля. В окремих положеннях визначаються і конкретизуються основні види культурної діяльності, а також способи їх державної підтримки. Деякі статті присвячені становленню культурного простору України, що передбачає забезпечення охорони культурної спадщини, повернення незаконно вивезених з території України культурних цінностей, підтримку вітчизняних виробників у сфері культури. Визначено також об'єкти культурного призначення, які не підлягають приватизації, зокрема об'єкти, занесені до Державного реєстру національної культурної спадщини України, пам'ятки археології, документи Державного бібліотечного фонду України, пам'ятки державної частини Музейного фонду України тощо¹.

Сучасне українське мистецтво, як складова культурного простору, охоплює літературу, образотворче й монументальне мистецтво, виконавське мистецтво, традиційне народне мистецтво. Розвивається фотомистецтво, створюються державні і приватні галереї, проводяться колективні, персональні виставки, різноманітні мистецькі акції. Творчість багатьох українських митців набуває світового визнання. Сучасні українські митці використовують нові засоби, технології, по-новому розглядають національні традиції. Так, у Львові 2010 р. відкрито галерею сучасного українського сакрального мистецтва, яке сприяє зближенню сучасного мистецтва з християнською духовністю і розвитку церковного мистецтва².

Одним з осередків ділового і культурного співробітництва, громадсько-політичного й культурного життя України є Український дім, у якому щорічно проводиться майже 1500 заходів (виставки, фестивалі, ярмарки) міжнародного та місцевого значення. Вони охоплюють усі сфери державного управління: культуру, туризм, інновації тощо. Серед важливих культурних заходів 2012 року – щорічний фестиваль трьох слов'янських народів «Сходи до неба», починаючи з 2010 року – щорічні виставки: «АРТ ЕКСПО УКРАЇНА», «Український сувенір», Пасхальна³.

Культурна спадщина України охоплює нерухомі пам'ятки, заповідники, музеї, традиційне народне мистецтво. Її роль неоціненна для розвитку культурно-мистецького простору, вона визначає його національну самобутність.

¹ Закон України «Про культуру». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>

² Галерея сучасного сакрального мистецтва “Iconart” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iconart.com.ua>

³ Український дім. Сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrdim.org.ua/about/>

Аналізуючи сучасний стан українських пам'яток культури, як складової українського культурного простору, виділяють кілька проблем їх актуалізації: соціокультурні, політичні, правові, технічні. Для актуалізації культурної спадщини необхідно: за безпечити подальше внесення українських об'єктів до Списку світової спадщини; розробити довгострокову державну програму популяризації культурної і природної спадщини України, створити правову базу для діяльності неурядових неприбуткових організацій зі збереження та актуалізації культурної спадщини; залучити до роботи релігійні організації від традиційних для України релігій і конфесій, адже значну частину пам'яток культури становлять об'єкти сакральної архітектури¹.

Україна має багату культурну спадщину: матеріальні (музейні фонди, пам'ятки археології, історії, монументального мистецтва, архітектури і містобудування) та нематеріальні (народна культура, фольклор), які перебувають на державному обліку. Діють історико-культурні заповідники (національні). Так, 2012 року до Державного реєстру нерухомих пам'яток України внесено 147 нових пам'яток архітектури, містобудування, історії, археології, монументального мистецтва, науки і техніки, ландшафту, садово-паркового мистецтва, які мають велике значення для розвитку культурного простору України. Статус національного значення здобули такі національні заповідники: «Давній Галич», «Переяслав», «Глухів», «Чигирин», «Чернігів стародавній», «Качанівка», «Херсонес Таврійський»².

Варто відзначити, що 1990 року Україна вийшла з презентацією і номінацією унікальних об'єктів як частини всесвітньої культурної і природної спадщини.

У 1989 р. Україна приєдналася до Конвенції Світової Спадщини ЮНЕСКО, яка відіграє важливу роль у збереженні культурної спадщини у світі. До цієї організації включені і постійно поновлюються списки українських пам'яток, культурних цінностей, які перебувають під захистом ЮНЕСКО. З метою включення 2013 року до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства передано на розгляд Секретаріату ЮНЕСКО два перших досє українських елементів – «Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX – XXI ст.» та «Косівська кераміка – традиційне ремесло Карпатського регіону XVI – XXI ст.»³.

Для розвитку музейних установ України необхідні ефективний маркетинг, менеджмент, нові форми роботи з інноваціями⁴. Проведення виставок, презентацій у музеях сприяє залученню відвідувачів. Серед них – фахівці, туристи, молодь, які пізнають національні культурні пам'ятки. Одним із сучасних проєктів у цій галузі є музейний комплекс «Мистецький Арсенал», якому 2003 року надано статус культурно-мистецької установи. Він має сучасну технічну інфраструктуру (арт-лабораторії, електронні бібліотеки, книгарні, конференц-зали, інформаційні центри, навчальні аудиторії), яка надає можливість здійснювати культурно-мистецькі проєкти. Протягом останніх років тут відбулися численні виставки, мистецькі акції, презентації, зокрема: проєкт «De Profundis», присвячений історії українського пластичного мистецтва

¹ Проблеми актуалізації українських пам'яток культури. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/906/>

² 147 пам'яток національного значення внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/306730>

³ Співробітництво України з ЮНЕСКО. Сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/unesco>

⁴ Нікітіна І. Новітні технології у просвітній діяльності Національного музею героїчної оборони і визволення Севастополя: стан, перспективи розвитку / І. Нікітіна // Культурологічна думка : щорічник наук. праць. – К. : Ін-т культурології НАМУ, 2011. – № 3. – С. 174.

(2009), Перша кийвська міжнародна бієнале сучасного мистецтва – ARSENALE 2012, на якій було представлено сучасне мистецтво з усього світу¹.

Культурні індустрії охоплюють кінематографію, телебачення, радіо, книго видавництво, Інтернет тощо, їх розвиток у роки незалежності характеризується орієнтацією лише на державно-комунальний сектор, байдужістю до недержавного сектора культури, неспроможністю контролювати втілення прийнятих політичних рішень, дотримуватися чинних законів².

Сучасна телевізійна кіноіндустрія неефективна як інструмент формування і зміцнення сучасної української ідентичності, оскільки виробляє переважно комерційний продукт. За своїм змістом він не є національним, а розрахований на російського, російськомовного споживача, є чинником консервації та зміцнення російського мовно-культурного ареалу. Створені в Україні телефільми і серіали українські глядачі ідентифікують як російські. Незважаючи на певні тенденції до збільшення в мережі мовлення питомої ваги національного аудіовізуального продукту, загальнонаціональні мовники досі спрямовані саме на такі українські, а також російські фільми та серіали, транслюють матеріали, присвячені національній історії, культурі тощо, здебільшого у денному чи нічному ефірі³.

Водночас українське кіно представлено і на міжнародних кінофестивалях. Так, 2011 року відбулися такі щорічні міжнародні фестивалі: II Міжнародний телерадіофестиваль «Калинові мости» (Республіка Польща); XVI Всеукраїнський фестиваль телевізійних і радіопрограм «Калинові острови» (Кіровоград); XIII Міжнародний фестиваль телевізійних і радіопрограм для національних меншин «Мій рідний край» (Ужгород); XV ювілейний всеукраїнський фестиваль фільмів, телевізійних і радіопрограм для дітей та юнацтва «Золоте Курча» (АР Крим), VIII Міжнародний фестиваль теле- і радіопрограм «Перемогли разом» (Севастополь). Під час таких заходів відбуваються семінари, спілкування, майстер-класи, обмін досвідом між учасниками та гостями фестивалів⁴.

Чимало розважальних програм на телебаченні передбачають пасивну участь телеглядача («Територія А», «Національний хіт-парад» тощо), переважна частина молоді виявляє в них свою самоцінність («Слов'янський базар», «Таврійські ігри», «Перлини сезону», «Червона рута», «Щасливий випадок», «Розумники й розумниці» тощо)⁵. Аналітичні дослідження фіксують у сучасному інформаційному просторі, з одного боку, дефіцит на внутрішньому ринку сучасного українського рейтингового та аудіовізуального продукту, а з іншого, – українська кіноіндустрія, телевізійне кіновиробництво зростає.

У розвитку книговидавництва можна виділити чотири періоди, зумовлені економічною кризою, трансформацією державної книговидавничої галузі (1990–1995);

¹ ДП «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький Арсенал”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artarsenal.in.ua/contacts.html>

² Гриценко О., Солодовник В. Пророки, пірати, політики і публіка. Культурні індустрії й державна політика в сучасній Україні / О. Гриценко, В. Солодовник; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: К. І. С., 2003. – С. 12.

³ Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>

⁴ Виставки, конкурси, премії, фестивалі. Державний комітет телебачення і радіомовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=91021&cat_id=90198

⁵ Обертинська А. П. Деякі аспекти розвитку масової культури / А. П. Обертинська // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2000. – № 1. – С. 60.

фінансовою кризою (1998), спробою запровадити протекціонізм у книговидавничій галузі (1996–1999); поступовою стабілізацією галузі, збагаченням книжкового асортименту, переважанням приватного сектору (1992–2002); повільним зростанням книговидавництва, запровадженням податкових пільг для видавничої галузі (з 2003)¹.

На українському ринку книговидавництва 2001 року переважали книги, видані в Росії, зросли видання книг за назвами, тираж виробничих та довідкових видань, художньої літератури. У 2002 р. знизився загальний тираж художньої, довідкової літератури, але зріс обсяг науково-популярної та фахової літератури, книг для дітей. Книговидавництво в Україні поступово розвивається, але коливання тиражів шкільних підручників стає чинником нестабільності галузі останніми роками².

Україна постійно бере участь у міжнародних книжкових виставках, ярмарках. Щорічно проводяться всеукраїнські конкурси: на найкраще періодичне видання для дітей та юнацтва, українська книга в друкованих та електронних засобах масової інформації, «Краща книга України». У цих конкурсах представлені різні українські видання: розважальні, пізнавально-навчальні газети та журнали для дітей і підлітків. У них беруть участь Спілка письменників України, Національна спілка журналістів, громадські організації. Уперше книги України демонструвалися на міжнародних книжкових виставках за кордоном – у Москві і Франкфурті-на-Майні³.

У світі відбувається активний обмін інформацією, розрізняють три його різновиди: глобалізація (швидкий обмін інформацією з усім світом), Інтернет (можливість малих груп, зокрема етнічних, бути присутніми у віртуальному просторі, незалежно від державних кордонів і географічних відстаней); технологізм (особлива роль нових технологій у розвитку суспільства)⁴.

Інформаційне суспільство в Україні перебуває у стані становлення (підготовка кваліфікованих фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій, зростання й оновлення комп'ютерної техніки і сучасних систем та засобів телекомунікації, зв'язку тощо) Однак ці процеси надто уповільнені щодо використання наявних ресурсів, спрямованих на інформатизацію та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку нормативно-правової бази, рівня комп'ютерної, інформаційної грамотності населення, його доступу до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, захисту авторських прав на комп'ютерні програми. Головними завданнями є: збереження і розвиток культурної, мовної, конфесійної різноманітності, культурних надбань в межах інформаційного суспільства (задекларовано у відповідних документах ООН, Загальній декларації ЮНЕСКО про культурне різноманіття); запровадження у закладах культури інформаційно-комунікаційних технологій, що сприятиме забезпеченню доступу населення до надбань культури, писемності, традицій, звичаїв корінних народів, національних меншин; переведення в електронну форму національних надбань у сфері культури та мистецтва; розроблення і поширення програмного забезпечення із застосуванням української мови, мов національних меншин України

¹ Національний звіт про культурну політику в Україні [Електронний ресурс]. – К., 2007. – Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/462/index-6258-1.html>

² Гриценко О., Солодовник В. Пророки, пірати, політики і публіка. Культурні індустрії й державна політика в сучасній Україні / О. Гриценко, В. Солодовник; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: К. І. С., 2003. – С. 22.

³ Український дім [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrdim.org.ua/2012/12/knugkova_vustavka/

⁴ Засурский Я. Н. Информационное общество, интернет и новые средства массовой информации [Електронний ресурс] / Я. Н. Засурский. – Режим доступу: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/7f14c5ca2cb3d0d2c3256c4c003c5335>

для залучення до використання інформаційно-комунікаційних технологій різних верств населення¹. За допомогою сучасних соціально-культурних технологій активізується потенціал культури та історії, реалізуючись у музеях, бібліотеках, культурних центрах, медіа-культурі, інтернеті, інформаційних центрах.

Формування сучасного інформаційного простору відбувається з урахуванням світового досвіду за такими напрямками: поширення інформаційної присутності України у світі; розвиток системи телекомунікації і зв'язку; упровадження цифрового телерадіомовлення; поширення веб-мереж, розвиток вітчизняних інформаційних ресурсів інтернет. Подальший розвиток інформаційної сфери передбачає створення конкурентоспроможної, здатної забезпечити консолідацію суспільства системи інформаційного виробництва, технологічну модернізацію з розширенням присутності в міжнародному розподілі праці у сфері інформаційно-комунікаційних технологій².

Завдання установ культурно-мистецького простору – задовольнити культурні потреби громадян, культурно-просвітницька і дозвілєва діяльність. Це передбачає надання різних видів культурних і дозвілєвих послуг із залученням телебачення, радіо, преси, книг, кіно, театру, концертів, популярної та академічної музики, образотворчого мистецтва, інтернет, культурного туризму. Розвиток цієї сфери супроводжується змінами культурних практик і має регіональний аспект. Цей процес має відмінності у центрі і на периферії внаслідок різного рівня доходів, неможливості сучасного українського селянина відвідати театр, музей, кіно, рівня освіти (стосується всіх груп)³.

За результатами соціологічних досліджень, в установах культури клубного типу у кількох областях України знизилася зацікавленість сучасною культурно-просвітницькою діяльністю (гуртки, аматорські об'єднання, клуби), переважають масові організаційно-методичні форми (тематичні вечори, театральні свята, обряди тощо) перед груповими. Проте є багато й тих, хто бажає відвідувати установи культури, брати участь в заходах: у концертах (31,6%); творчій діяльності (29%); розвивати художні здібності (24,7%); спілкуватися з людьми, обговорювати актуальні питання (16,3%); змістовно відпочивати (16,0%). Це зумовлено застарілими підходами до організації освітньо-виховного процесу⁴.

Культурно-мистецькі заходи в регіонах України сприяють культурній взаємодії регіонів, популяризації народних традицій, розвитку аматорського мистецтва. У 2011 р. проведено понад 40 таких заходів, зокрема: міжнародні фестивалі (етнографічні, фольклорні, сучасної української пісні, естрадно-циркових дитячих та юнацьких колективів); всеукраїнські фестивалі (естрадної пісні, творчої молоді та студентів, народної творчості, молодіжний соціально-екологічний фестиваль) тощо. У клубних закладах щорічно зосереджено розвиток аматорського мистецтва в Україні⁵.

¹ Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>

² Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>

³ Національний звіт про культурну політику в Україні [Електронний ресурс]. – К., 2007. – Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/462/index-6258-1.html>

⁴ Загадарчук Г. М. Культурний простір регіону як чинник формування особистості / Г. М. Захарчук // *Культура і сучасність* : альманах. – К. : ДАККіМ, 2000. – № 1. – С. 39–40.

⁵ Доповідь Міністра культури України Михайла Кулиняка на підсумковій Колегії Міністерства культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/270256>

Робота закладів культури державної і комунальної форм власності визначена законодавством¹. На базі сучасних культурних закладів здійснюється культурно-просвітницька діяльність, яка характеризується свободою вибору у створенні і популяризації різноманітних видів програм.

Осередками культурно-просвітницької і дозвіллевої діяльності місцевого і загального значення є національні бібліотеки, музеї, заповідники, будинки культури, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади тощо². Їх діяльність відбувається з урахуванням інтересів і побажань населення.

Аналізуючи сучасний стан соціокультурної модернізації в Україні, дослідники так прогнозують розвиток мережі культурної комунікації:

- використання потенціалу кіномистецтва сприятиме доланню регіональних відмінностей у ставленні до подій минулого, формування критеріїв національної ідентичності;

- необхідність розвитку джерел індивідуального попиту, який формується під впливом мистецтва та науки;

- носіями та продуцентами моральних і культурних зразків є окремі представники української творчої інтелігенції;

- істотна диференціація у можливостях доступу до культурних благ для окремих соціальних груп населення;

- занепад культурних закладів на місцях, погіршення транспортної інфраструктури скорочує доступ до культурних благ, наявних в обласних центрах і столиці.

Обмеження дозвільних і культурних практик веде до маргіналізації значної частини сільського населення;

- дорожня високоякісного продукту породжує соціальну нерівність у доступі до культурних благ;

- переважає пасивне домашнє дозвілля (перегляд телепередач);

- дозвільні практики більшості населення України не відзначаються різноманітністю, є бідними змістовно;

- невисокий рівень відвідування культурних установ, зумовлений рівнем освіти, доходів, місцем проживання;

- високий рівень використання серед молоді гаджетів (мобільних телефонів, планшетів, компактних персональних комп'ютерів, рідерів) для читання літератури;

- невисокий рівень відвідування бібліотек, пов'язаний з недостатнім оновленням фондів;

- більшість експертів-діячів культури вважають сучасний український продукт конкурентоспроможним в Україні та за її межами; деякі експерти з культурної політики вважають його конкурентоспроможним тільки в межах країни³.

Новий підхід до вибору пріоритетів розвитку культурно-мистецької сфери як визначальної складової культурно-мистецького простору, основи і ресурсу національної ідентичності передбачає такі головні завдання:

¹ Закон України «Про культуру» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>

² Солонська Н. Г. Імідж і культурно-просвітницька діяльність сучасної бібліотеки / Н. Г. Солонська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1111sol.pdf>

³ Єрмолаєв А. Культурні практики і культурна політика. Актуальні питання соціокультурної модернізації в Україні (аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень) [Електронний ресурс] / А. Єрмолаєв, О. Левцун, О. Мельничук, В. Щербина. – Режим доступу: <http://www.sofia.com.ua>

- збереження, розвиток, актуалізація національної культурної спадщини, підтримка і розповсюдження найкращих вітчизняних традицій і досягнень;
- удосконалення систем дозвілля та просвітництва з метою збереження наступності духовно-моральних цінностей і традицій;
- розробка сучасних механізмів адміністрування та фінансування культурних комунікацій;
- удосконалення законодавства у культурно-мистецькій сфері, створення умов для творчості, участі у культурному житті, користування закладами культури і доступу до культурних цінностей;
- інтеграція культурного продукту у світовий культурний та інформаційний простір, формування позитивного іміджу української держави;

На розвиток мистецької сфери регіонів країни позитивно впливає зацікавлення роботою місцевого самоврядування, однак не підкріплена фінансуванням та не розвинена інфраструктура, відсутність соціокультурних стандартів можуть посилити диференціацію серед громадян щодо рівня і якості пропонованих культурних послуг.

Збереження і підтримка культурних традицій в регіонах і нові підходи до їх розвитку мають посилити міжрегіональну взаємодію, основними завданнями якої є:

- підтримка соціально-культурної цілісності регіонів, доступності та участі громадян у культурному житті; створення ефективних механізмів управління культурними ресурсами регіонів;
- створення умов для долання культурної ізоляції і збагачення міжрегіонального культурного діалогу, збільшення кількості заходів у межах культурного обміну (фестивалі, театральні гастролі, виставки тощо).

Серед нових підходів до розвитку та вдосконалення мережі культурної комунікації можна виділити:

- перехід від управління культурними установами до управління соціально-значимими проектами і програмами, від кошторисного фінансування до програмно-цільових методів; розробка критеріїв для оцінювання діяльності організацій і закладів культури, культурної комунікацій, які отримують державне фінансування;
- стимулювання розвитку державно-приватного партнерства, перехід до змішаного фінансування інвестиційних проектів і соціальних програм;
- участь у регіональних програмах розвитку культурно-мистецької сфери;
- удосконалення методів стратегічного планування діяльності у сфері культури і масових комунікацій.

Соціокультурні перетворення останнього десятиліття істотно вплинули на розвиток визначальних складових культурно-мистецького простору. На сучасному етапі культурна діяльність спрямована на творення і збереження культурних цінностей, розвиток мистецької сфери, інформаційного простору, розширення споживання культурного продукту, створення ґрунту для формування цілісного культурного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/3.htm>
2. Бучковська О. Ю. Культурна комунікація як чинник розвитку соціокультурних процесів (комунікативний аспект) [Електронний ресурс] / О. Ю. Бучковська. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2012_2/21.pdf
3. Випуск видавничої продукції в Україні в 2012 році. Книжкова палата України імені Івана Федорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/>

4. Виставки, конкурси, премії, фестивали. Державний комітет телебачення і радіомовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=91021&cat_id=90198
5. Галерея сучасного сакрального мистецтва “Iconart” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iconart.com.ua>
6. Гриценко О., Солодовник В. Пророки, пірати, політики і публіка. Культурні індустрії й державна політика в сучасній Україні / О. Гриценко, В. Солодовник; наук. ред. О. Кілієвич. – К.: К. І. С., 2003. – 168 с.
7. ДП «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький Арсенал”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artarsenal.in.ua/contacts.html>
8. Доповідь Міністра культури України Михайла Кулиняка на підсумковій Колегії Міністерства культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/270256>
9. Єрмолаєв А. Культурні практики і культурна політика. Актуальні питання соціокультурної модернізації в Україні (аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень) [Електронний ресурс] / А. Єрмолаєв, О. Левцун, О. Мельничук, В. Щербина. – Режим доступу: <http://www.sofia.com.ua>
10. Загадарчук Г. М. Культурний простір регіону як чинник формування особистості / Г. М. Захарчук // *Культура і сучасність : альманах*. – К.: ДАКККіМ, 2000. – № 1. —С. 36–41.
11. Закон України «Про культуру». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
12. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
13. Засурский Я. Н. Информационное общество, интернет и новые средства массовой информации [Електронний ресурс] / Я. Н. Засурский. – Режим доступу: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/7f14c5ca2cb3d0d2c3256c4c003c5335>
14. Леонова А. О. Державно-етнокультурна політика в сучасній Україні: теорія і практика : монографія / А. О. Леонова. – К.: ДАКККіМ, 2005. – 275 с.
15. Національний звіт про культурну політику в Україні [Електронний ресурс]. – К., 2007. – Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/462/index-6258-1.html>
16. Нікітіна І. Новітні технології у просвітній діяльності Національного музею героїчної оборони і визволення Севастополя: стан, перспективи розвитку / І. Нікітіна // *Культурологічна думка : щорічник наук. праць*. – К.: Ін-т культурології НАМ України, 2011. – № 3. – С. 170–174.
17. Обертинська А. П. Деякі аспекти розвитку масової культури / А. П. Обертинська // *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. – 2000. – № 1. – С. 49–55.
18. Пінчук О. Є. Сучасні технології організації сімейного дозвілля в музеях просто неба [Електронний ресурс] / О. Є. Пінчук // *Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля : матеріали міжнар. наук.-практич. конф.* – К., 2004. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/pinchuk.htm
19. Погребняк Г. П. Кіно і телебачення: шляхи інтеграції та синтезу / Г. П. Погребняк // *Культура і сучасність : альманах*. – К.: ДАКККіМ, 2000. – № 1. – С. 74–83.
20. Проблеми актуалізації українських пам’яток культури. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/906/>
21. Солонська Н. Г. Імідж і культурно-просвітницька діяльність сучасної бібліотеки / Н. Г. Солонська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1111sol.pdf>
22. Указ Президента України № 928/2011 Про стипендії Президента України для молодих майстрів народного мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928/2011>
23. Українській дім [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrdim.org.ua/2012/12/knugkova_vustavka/

24. Український дім. Сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrdim.org.ua/about/>

25. Співробітництво України з ЮНЕСКО. Сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/unesco>

26. 147 пам'яток національного значення внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/306730>

27. Хангельдиева И. Г. Плюсы и минусы коммерциализации культуры и искусства [Електронний ресурс] / И. Г. Хангельдиева // Прикладная культурология: калейдоскоп идей : ежегодник / под ред. И. Г. Хангельдиевой, Н. Г. Чаган – М. : Изд. дом Междунар. ун-та в Москве, 2010. – Режим доступу: <http://interun.ru/ss/interun/u/files/Kaleydoskop.pdf>

Дудник В. О. Розвиток визначальних складових культурно-мистецького простору. Розглянуто основні сфери культурної діяльності, як складові загальнонаціонального культурного простору; розкрито нормативно-правові засади діяльності кожної з цих складових; охарактеризовано соціокультурні перетворення останнього десятиліття, які вплинули на їх розвиток, а також на створення і збереження культурних цінностей, на розвиток мистецької сфери, інформаційного простору, на розширення споживання культурних цінностей, на формування цілісного культурного простору.

Ключові слова: культурна комунікація, культурно-мистецький простір, інформаційний простір.

Дудник В. А. Развитие основных составляющих культурно-художественного пространства. Рассмотрены основные сферы культурной деятельности, являющиеся составляющими культурно-художественного пространства; раскрыты правовые основы деятельности каждой из его составляющих; охарактеризованы социокультурные преобразования последнего десятилетия, повлиявшие на их развитие, а также на создание и сохранение культурных ценностей, на усовершенствование художественной сферы, информационного пространства, потребление культурных ценностей, на формирование целостного культурного пространства.

Ключевые слова: культурная коммуникация, культурно-художественное пространство, информационное пространство.

Dudnyk V. A. The Development of the Main Components of the Cultural and Artistic Field. The article examines the main areas of cultural activity which comprise the cultural and artistic field; discloses the legal basis of each of its components; characterizes the socio-cultural transformations of the last decade that influenced their development, the creation and preservation of cultural property, the improvement of the arts, access to information, consumption of cultural values, the formation of integral cultural space.

Key words: cultural communication, cultural and artistic field, access to information.